

Sklypo centrinėje ir ŠR dalyje aptiktas fragmentiškai išlikęs maišyto smėlio sluoksnis buvusiuose reljefo pažemėjimuose (daubose) su pavieniais XVI–XVII a. ir XIX–XXI a. radiniais.

Visame sklype ištirtas 0,2–3,2 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIX–XXI a., fiksuotos šio laikotarpio šiukšlių duobės, perkasimai ir statiniai. Detaliųjų tyrimų metu surinkti ir inventorizuoti 3669 radiniai (buitinė keramika, kokliai, stiklo ir metalo dirbiniai, gyvūnų kaulai) (5–14 pav.). Tyrimų metu atidengto mūrinio statinio (M–1) liekanos KPD ketvirtosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu buvo nustatytos Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinės vietovės (UK 25504) vertingą savybę.

Basanavičiaus St. 10

In 2020, an excavation (areas 1–9, totalling 2659.2 m²) was conducted on the plot at J. Basanavičiaus St. 10 in Vilnius Old Town (Fig. 1). The investigation in the N part of the plot revealed building remnants: masonry structure fragment M–1 (Fig. 3), wooden structure fragment S–1, and 4 objects (1–4): household waste pits (Fig. 4) and a well (?) dating to the late 16th – first half of the 18th centuries (Fig. 2) while the contemporaneous archaeological layer had survived fragmentally only inside the building and in its vicinity. In the central and NE part of the plot, a layer of mixed sand had survived fragmentally in the relief's former depressions and contained isolated 16th–17th-century and 19th–21st-century finds (Figs. 5–14).

A 0.2–3.2 m thick, 19th–21st-century cultural layer as well as contemporaneous rubbish pits, digging, and structures were recorded everywhere in the plot. The excavation collected and catalogued 3669 finds (household pottery, stove tiles, glass and metal artefacts, and animal bones).

Ieva Masiulienė, Elena Pranckėnaitė

Antakalnio gatvė 26

2020 m. atlikti tyrimai Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Antakalniu (UK 16084), teritorijoje, sklype Antakalnio g. 26, kuriame rengiamas naujo užstatymo projektas. Tirtas sklypas yra į V nuo Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso teritorijos. Sklypas išsidėstęs šlaite, jo terasoje, besileidžiančioje Neries link.

Antakalnio priemiestis pradėjo formuotis XV a. prie kelio į Nemenčinę. XVII–XVIII a. jis tapo didikų rezidencijų kvartalu. Dalis jo priklausė didikams Sapiegomis, Pacams, Sluškomis, Radviloms. Čia buvo statomi rūmai, įrengiami parkai ir sodai. Vilniaus miestiečiai Antakalnyje pradėjo gausiau kurtis tik XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje (Drėma V., *Dingęs Vilnius*, Vilnius, 2018, p. 371–384). Sklype Antakalnio g. 26 mūrinis užstatymas senuosiuose Vilniaus miesto planuose nežymimas, pastatai vaizduojami palei dabartinę Antakalnio gatvę ir šlaito apačioje, palei Nerį (*Vilniaus miesto planai*, Vilnius, 2016, p. 36, 61, 98). Į Š ir V nuo sklypo XIX a. pradžioje nurodoma gatvė, netoliese – medinis užstatymas. Sklype mūrinis užstatymas buvo nuo XX a. I pusės.

Artimoje aplinkoje archeologinių tyrimų atlikta nedaug ir fragmentiškai: 2017 m. N. Darygtė vykdė tyrimus sklype Antakalnio g. 24A (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 721), 2019 m. A. Kalėjus atliko žvalgymus palei sklypus Antakalnio g. 26A, 26 ir 26C (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 530). Šių tyrimų metu fiksuoti XIX–XX a. sluoksniai.

2020 m. žvalgomųjų tyrimų metu ištirti 3 (2x2 ir 2x1 m dydžio) žvalgomieji šurfai, bendrai ištirtas 10 m² dydžio plotas. Šurfe 1 fiksuotas tik iki 35 cm storio XX a. datuojamas

kultūrinis sluoksnis. Šurfe 2, kuris tirtas sklypo V dalyje, po 10–30 cm storio maišytos pilkos žemės su šiuolaikinėmis šiukšlėmis sluoksniu atidengtas pamato ir nuogrindos fragmentas, priklausęs 2018–2019 m. nugriautam pastatui, statytam XX a. I pusėje. Pastato pamatas orientuotas ŠV–PR kryptimi, mūrytas rišant kalkių skiediniu iš stambių skaldytų riedulių, jo viršutinėje dalyje fiksuotos 2 fragmentiška išlikusių geltonų plytų (34x15x7cm dydžio) eilės. Nuo pamato į V tęsiasi akmenų nuogrinda, kuri nežymiai žemėja V kryptimi. Po pastato nuogrinda tirtas iki 1 m storio juodos – tamsiai pilkos smėlingos žemės sluoksnis. Jame surinkta glazūruotos ir neglazūruotos žiestos buitinės keramikos (puodų, dubenų, lėkščių) šukių, stiklo butelio kaklelis, datuojami XVII–XIX(?) a., gyvūnų kaulų. Įžemis – priemolis – šurfe pasiekta 1,2 m gylyje.

Šurfe 3, tirtame taip pat sklypo V dalyje, po 20–25 cm storio griuvenų, smėlingo grunto su šiuolaikinėmis šiukšlėmis sluoksniu tirtas 0,9–1 m storio tamsiai pilkos–juodos smėlingos žemės sluoksnis su nutrūkstančiais smėlio tarp sluoksniais. Šiame sluoksnyje inventorizuota glazūruotos ir neglazūruotos žiestos buitinės keramikos (puodų, dubenų, lėkščių) šukių, datuojamų XVII–XIX(?) a., gyvūnų kaulų. Giliau, tamsiai pilkos – juodos smėlingos žemės sluoksnyje iki 1,1 m gylio surinkta ir inventorizuota glazūruotos ir neglazūruotos žiestos buitinės keramikos (puodų, dubenų, lėkščių) šukių, datuojamų XVII–XVIII a., plokštinio koklio dalis, datuojama XVII a. II puse, metalų lydinio saga, gyvūnų kaulų (1 pav.). 1,3–1,45 m gylyje nuo esamo paviršiaus atidengtas (13–20 cm storio) degusio molio su plytų (plytelių) nuolaužomis sluoksnis, kuris tęsiasi iki įžemio. Jame surinkta neglazūruotų buitinės keramikos šukių. Įžemis pasiekta 1,5–1,55 m gylyje (2 pav.).

0 5 cm

1 pav. Buitinė keramika ir koklio dalis iš šurfo 3. E. Prancėnaitės nuotr.

Fig. 1. Household pottery and a stove tile fragment from test pit 3.

2 pav. Šurfas 3. I. Masiulienės nuotr.

Fig. 2. Test pit 3.

2020 m. sklype tirtuose šurfuose 2–3 surastas 0,65–1,3 m storio archeologinis sluoksnis, kuris pagal radinius datuojamas XVII–XIX a., jo viršutinėje dalyje dominuoja radiniai, datuojami XIX–XX a. Šurfe 3 fiksuotas degusio molio su plytų (plytelių) gabaliukais sluoksnis, kuris gali būti siejamas su šiuo sklype vykusia gamybine-ūkine veikla ar ankstesniu užstatymu. Šurfuose 1–2 fiksuoti XX a. I pusėje statyto pastato pamatai ir nuogrindos fragmentas bei šalia pastato buvusio sandėliuko vieta.

Antakalnio St. 26

In 2020, a field evaluation (3 2x2 and 2x1 m test pits totalling 10 m²) was conducted on the plot at Antakalnio St. 26, Vilnius. Test pits 2–3 yielded a 0.65–1.3 m thick archaeological layer, which dates to the 17th–19th centuries based on the finds (Fig. 1). The upper part of this layer is dominated by 19th–20th-century finds. Test pit 3 revealed a layer of burnt clay with small pieces of bricks (tiles) and burnt clay; this layer could be connected with production – economic activity that occurred on this plot or with an earlier building (Fig. 2). Test pits 1–2 revealed the foundation of a building erected in the first half of the 20th century and an apron fragment as well as the site of a storehouse that stood beside the building.

Ieva Masiulienė, Elena Pranckėnaitė

Krivulės gatvė 5

2020 m. atlikti žvalgomieji tyrimai Vilniaus senojo miesto vietos su teritorija sklype Krivulės g. 5. Sklypas yra istoriniame Paplaujos priemiestyje, kuris išsidėstęs Vilnios upės kairiajame

krante. Šiame pirmajame sostinės pramonės rajone XVI–XIX a. veikė vandens malūnai, buvo įrengta kanalų, užtėkčių, salų ir tiltų sistema. Jau nuo XVI a. buvo gaminamas popierius, parakas, kruopos, malami grūdai. XVII a. viduryje per Paplaują įrengta Maskvos karo pylimo atkarpa. XIX a. II pusėje pastatyti odų ir kailių, alaus ir degtinės, muilo fabrikai. XIX a. pabaigoje buvusi vandens sistema ir prie jos stovėję malūnai bei dirbtuvės prarado svarbą, todėl kanalai buvo užpilti (jų vietoje nutiestos gatvės), o malūnai nugriauti (Drėma V., *Dingęs Vilnius*, Vilnius, 1991, p. 297).

Archeologiniai tyrimai sklypo aplinkoje vykdyti Aukštaičių g. 7 (*ATL 2005 metais*, 2006, p. 335–336; *ATL 2015 metais*, 2016, p. 554), Paupio g. 28 (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 374–377), Krivulės 1C sklype (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 632; *ATL 2015 metais*, 2016, p. 557). 2017–2019 m. vykdyti didelės apimties tyrimai Paupio bei Aukštaičių kvartale (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 721; *ATL 2019 metais*, 2020, p. 416–419). Krivulės g., artimiausioje 2020 m. tyrinėtam sklypui teritorijoje, 2017–2019 m. žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai vyko sklypuose Krivulės g. 9, 4, 6 ir Paupio g. 41. Tyrimų metu šurfuose archeologinio sluoksnio neužfiksuota, aptikti tik buvusių daržų ar sodų nuslinkę sluoksniai su pavieniais XVII a. pabaiga – XX a. datuojamais radiniais. Taip pat fiksuotos kelios vėlyvos XIX–XX a. datuojamos ūkinės duobės (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 517–518; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 655; *ATL 2019 metais*, 2020, p. 534, 537). Krivulės g. 4, 6 sklypų centrinėje 1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – anksčiau vykdyti archeologiniai tyrimai; 2 – sklypo Krivulės g. 5 ribos; 3 – 2020 m. šurfai; 4 – grublėtosios keramikos šukės. E. Pranckėnaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – previous archaeological investigations; 2 – boundary of the plot at Krivulės St. 5; 3 – 2020 test pits; 4 – sherds of pottery with rough surfaces.

1 - 2 - 3 - 4 0 100 m